

דבר חודש בחודשו

בס"ד

מתורתו של הגאון הגדול רבי יואל שורץ שליט"א

עלון 38 - מנחם אב תשעט'
הכנה לאלול תשעט

הוא מתלהב בימים הקדושים ולאחר מכן הוא חוזר למצבו הקודם, כי השקיט את מצפונו.

על פי האמור נוכל להבחין מי הוא בן שכל שקרב יום הדין - ראש השנה, הוא ממשיך לעלות, לא כן מי שרק התלהב בתחילת אלול, אחר כך השגרה תופסת אותו ואין הוא נמצא ברצף שלם, ואם הוא לא יתעשת להתחזק באמת, יתכן שהמשך ימי החודש יהיו אצלו כשאר ימות השנה. המילה אלול שהיא שם החודש, למרות שהיא שם בבלי היא נדרשת נוטריקון בכמה אופנים, כי כל דבר בעולם הוא בהשגחה פרטית במיוחד שם של דבר.

והנה הנוטריקון המפורסם ביותר הוא (שיר השירים ו, ג) **אָיִן לְדוּדֵי וְדוּדֵי לֵי!** אם אני משתדל להתקרב אל הבורא, הוא גם מתקרב אלי ומסייע בידי, אולם המילה 'אני' לכאורה מסמלת אנוכיות, ונראה, כי הנוטריקון האחר בא לתקן זאת שהוא (אסתר ט כב): **אֵישׁ לְרַעְיוֹ וּמִתְנַתֵּן לְאֲבִיבָיִם.**

ואמנם סיפורו של רבי אליעזר בן דורדיא, בא ומלמד את חשיבותו של ה'אני' בעשיית התשובה. [ביאור המעשה על פי המהרי"ל בתוספת ביאור] מסופר (ע"ז י"ז, א) על אדם בשם אלעזר [מלשון אל - עזר, שהקב"ה עזרו בתשובתו] דורדיא [פירוש המילה דורדיא בארמית הוא שמרים, שהם פסולת היין, וזה מסמל את מצבו השפל בו היה] שהיה שטוף בחטא, עד שכבר מיצה את האפשרויות לחטוא בארץ. [וככל שאדם מתמכר לתאוותיו הוא רעב להם יותר] ושמע שבחוץ לארץ יש דבר שלא נכשל בו, אלא שדבר כזה מצריך מאמצים, וכן הוצאה כספית גדולה, ולכן כשהוא התאמץ לעשות זאת היה זה כעין מסירות נפש, וחז"ל ביטאו זאת באמירה; הלך ועבר עליה שבעה נהרות [נהר הוא מעצור בדרכו של האדם, ומספר שבע הוא מסמל דבר שלם, כלומר, שהנכונות שלו להיכשל בחוץ לארץ למרות כל המעכבים את החטא, כמו יראת העונש, בושה, חברה, וכדומה, הוכיח שאת כולם הוא ביטל] והנה בבואו לחוץ לארץ למקום החטא, התפלאה על כך גויה מבנות המקום על מעשהו ואמרה: אלעזר אתה כבר אבוד, כי בשמים לא יקבלו את תשובתך.

מילים אלו זעזעו אותו - שאפילו גויה מתפלאה ממצבו השפל. ואז הלך וישב בין שני הרים וקרא: הרים וגבעות בקשו עלי רחמים! ואמרו לו עד שנבקש עליך נבקש על עצמנו. חזר וקרא: שמים וארץ בקשו עלי רחמים! ושוב נענה, עד שנבקש עליך נבקש על עצמנו. הוסיף וקרא: שמש וירח בקשו עלי רחמים! ונענה כמו שענו הקודמים. והוסיף וקרא: כוכבים ומזלות בקשו עלי רחמים! ושוב נענה כמו שענו קודמיו. אמר אין הדבר תלוי אלא בי, נתן ראשו בין ברכיו [רמו לאבר שבו חטא] וגעה בבכיה כל כך עד שפרחה נשמתו [בחרטתו זו הוא זיכך את נשמתו שלא יכלה לשכון יותר בגוף כל כך מסובא] יצאה בת קול והכריזה רבי אלעזר בן דורדיא מזומן לחיי העולם הבא.

והנה צריך להבין מדוע פנה אל הרים ושמים שמש וירח וכדומה ולא הלך לתלמידי חכמים שיתפללו עליו ויורו לו דרך תשובה? על כן נראה שחז"ל דברו בלשון משל: בתחילה כאשר הבין לאן הדרדר עד שגויה שפלה תמהה עליו עד לאן הגיע, הוא החליט לבחון את מצבו ואמר הרים וגבעות, אלו ההורים, אבי ואמי, אולי אתם גרמתם לי בחינוך שנתתם לי! ואז הוא נענה: אתה בעל בחירה ואיך יכול להטיל את אשמתך עלינו גם אילו

ההכנה לאלול בשנה זו שבו יהיו בחירות לכנסת, דבר המעמיד את כל אחד בניסיון כיצד יראה ה"אלול" שלו השנה משום כך יש להיכנס אל החודש בתחושת אחריות מיוחדת.

עלינו לדעת מה הייתה ההרגשה בעם ישראל בחודש אלול, נציין מה שכתב ר' ישראל מסלנט: **"מלפנים כאשר ידעתי כל איש אחזו פלצות מקול הקורא קדוש אלול החרדה הלזו נשאה פריה להתקרב לעבודתו יתברך שמו"** (אגרת המוסר לרבי ישראל מסלנט) - הרי ששמיעת המילה 'אלול' לבדה כבר עוררה התרגשות. ובני עדות המזרח אומרים סליחות יום יום בכל החודש, הרי שכל החודש שייך לתשובה ועבודה מיוחדת.

ההכנה לאלול בימינו

המילה **אב** נדרשת נוטריקון **אלול** ב'א, חודש אלול בשיבות הוא חודש התחלה של שנת הלימודים. כי במוסדות החינוך בעולם בגלל חופשת הקיץ הארוכה שנת הלימודים מתחילה אז. וזה עבר גם לשיבות.

(יש לשים לב שהשנה מוסדות הלימוד כולם - אף הבנות - מתחילים את הלימודים מוקדם מכל שנה מיד בתחילת חודש אלול, אפשר שיש כאן אות משמים שאנו צריכים כעת זכויות רבות יותר מתמיד!)

וכיוון שחודש זה הוא חודש הכנה לימי הדין הרי ניצלו את החודש הזה להיות חודש מרכזי ביותר לעליה ברוחניות ובלמוד (וגם היותו קצר יחסית, מסייע לכך שהשגרה לא פוגעת בו).

ונספר לדוגמה: בשיבת פונביץ' שניהן בה המשגיח הגה"צ ר' יחזקאל לוינשטיין זצ"ל האווירה בחודש אלול הייתה מאד מרוקמת, היה תלמיד חדש יליד ירושלים שהים עברו היה חידוש מושך, וחשב לצאת לים לרחוץ אחר הסדר ביום שיש, כפי שהיו רגילים בחורים בשיבה בזמן הקיץ, ושאל את חברו, איך נוסעים לים? והלה תמה, ובקול חודר ללב שאל בתימהון: **"באלול לים"!!** המילים הללו חדרו ללבו של השואל, עד שתלמידי אותו אדם שמע את התוכחה הזו, זכו לשמוע הד מאותה תוכחה גם שנים רבות לאחר מכן כאשר אותם מילים נשמעו בכל שנה בחודש אלול באוזני תלמידיו!..

והנה זמן אלול שהוא זמן הכנה לימי הדין בא מיד אחר חופשת הקיץ שבה ישנם שבילו קצת בטוילים ומסעות, ומו"ר המשגיח ר' יחזקאל לוינשטיין, היה מיצר על כך, שנכנסים לאלול מתוך חופש והתפרקות, והיה מעורר שיש לבוא לאלול מתוך הכנה; חז"ל מלמדים, שמידתו של הקב"ה אינה כמידתו של בשר ודם, שמידת בשר ודם, כלי ריקס מחזיק כלי מלא אינו מחזיק, ומידתו של הקב"ה היא להפך: כלי ריקס אינו מחזיק וכלי מלא מחזיק. לפי זה, אפשר היה לראות בזמן אלול, הבדל בין מי שבין הזמנים שלו היה בבחינת כלי מלא או חלילה להפך היה בבחינת כלי ריקס.

אמנם, בתחילת אלול הכל מתלהבים, וקורה שמי שנחשב כלי ריקס, שמתלהב עוד יותר, ונבאר את הדברים על פי מה שפירש בספר יערות דבש את מילות הפיוט שאומרים במוצאי שבת **"פדה עמך מעזים צאנך מיד גוזזים"** שמגדלי הצאן אחר שגוזזים את הצמר מאכילים אותם מאכלים שבטבעם מסייעים לגדל צמר, וכל כוונתם היא לחזור ולגוזז, כך קורה גם לבן אדם שכאשר הוא מתרוקן אז הוא מתלהב כדי למלא את הריקנות,

החרדים, אולי זה בא לעורר לקבל יותר אחריות על ענייני הציבור, ולהתעורר לתקן קלקולים שונים הדורשים תיקון. עלינו להכין את עצמנו לקראת המאורעות גדולים של אחרית הימים.

המשכה של מלחמת גוג ומגוג עוד עתיד לבוא, ואולי זה שייך למתח בין ישראל לאירן בתקופה האחרונה, חז"ל אמרו ש"אם ראית מלכויות מתגרות זו בזו צפה למשיח", ובפרט כשמדובר על איראן, כי בילקוט שמעוני (ישעיהו פרק ס' רמז תצט) מובא: "אמר רבי יצחק: שנה שמלך המשיח נגלה בו כל מלכי אומות העולם מתגרים זה בזה, מלך פרס מתגרה במלך ערבי והולך מלך ערבי לארס ליטול עצה מהם וחוזר מלך פרס ומחריב את כל העולם וכל אומות העולם מתרעשים ומתבהלים ונופלים על פניהם ויאחזו אותם צירים כצירי יולדה, וישראל מתרעשים ומתבהלים ואומר להיכן נבוא ונלך להיכן נבוא ונלך, ואומר להם בני אל תתיראו כל מה שעשיתי לא עשיתי אלא בשבילכם מפני מה אתם מתיראים אל תיראו הגיע זמן גאולתכם". ואירן היא פרס כידוע, והיא מכריזה על תכנייה להשמיד ח"ו את עם ישראל, והרי חז"ל אמרו 'אם אין ישראל עושים תשובה, הקב"ה מעמיד עליהם מלך קשה כהמן וגזור עליהם גזירות', והמן היה בפרס, כמו כן יש לשים שם לב לשמו של המנהיג האיראני – 'המנאי' הדומה דמיון מפתיע לשמו של צורר היהודים המן!.. ואם כן עלינו להתעורר לתשובה ביתר שאת, והעובדה שהבחירות בתאריכים משמעותיים כאלו, מעוררת לחשוב אולי יהיה לבחירות אלו ולתוצאותיהם חלק משמעותי בתהליך אחרית הימים.

שנאת עם הארץ לתלמיד חכם

גדולה שנאה ששונאין עמי הארץ לתלמיד חכם, יותר משנאה ששונאין אומות העולם את ישראל, ונשותיהן יותר מהן. (פסחים מט, ב).

השנה אחרי ט' באב סערה הארץ בגלל קבוצת נשים הקוראת לעצמה 'שדולת הנשים' כאילו הן דואגות לנשים וגם לחרדיות, ובאו להרוס בעיר עפולה מופע של שירה חסידית שתוכן להיות לציבור שומרי התורה בהפרדה בין גברים ונשים, והללו בשנאת עמי ארצות לתלמידי חכמים פנו לבית משפט שאסר את המופע בגלל ההפרדה וחייב את המשטרה לשמור שלא תהיה הפרדה. כמובן שהדבר היה פגיעה קשה בציבור שומרי התורה, ובנשים החרדיות שרצו ליהנות במה שנועד להן, מופע אחד מתוך 360 מופעים שנועדו לחילונים!.. ונציגי הציבור עתרו ושופט ערבי ביטל את האיסור, והמופע התקיים בהפרדה, ותוך כדי המופע הבג"צ פסק שביטול האיסור היה שלא כדין, כיוון שלשופט הערבי לא הייתה לו סמכות לכך.

יש להתבונן, מדוע גלגלה ההשגחה שדבר זה קרה בעפולה דוקא, יתכן שישנה סיבה רוחנית לדבר והיא, עפולה כעת היא מקום שמתפתח בו מקום תורה חדש, ויש כאן מלחמת הרע נגד הטוב, להרע ולהרחיק את ביאת הקץ של אחרית הימים, לנסות לצמצם את התפשטות התורה בארץ ישראל, (יש לשים לב שהגימטריה של המילה עפולה היא 191 – גימטריה קצת הדומה למילה קץ), הרמב"ם באגרת השמד ביאר שהסיבה לשנאת הגוים ליהודים היא בגלל שזכינו לתורה, ולכן הם מקנאים בנו, ומובן אם כן, ששנאת החילוני עוד יותר גדולה כי הוא חש בתוכו כמה שהוא מפסיד, ועוד יותר חשה בזה האשה החילונית, שהיא חשה את היחס שיש לאישה דתית מבעלה מה שהיא לא יכלה לזכות, לכן עפולה שמתחדשת על ידי האברכים שבאים לגור שם ומקום התורה שם פורח כן ירבה, וזה מבטא להם את סוף כוח החילוניות בארץ. ידוע שאדם חוזר בתשובה, לא פעם חבריו משתדלים להכשילו בעבירות, למשל היה אחד שבשבת חבריו החילוניים דחפו אותו למכונת חונה, ולעגו לו, וזה נובע מקנאה. וידוע שאדם טובע שאי אפשר להצילו, מסוכן לעמוד

חטאנו בחינוכך. ואז פנה אל השמים, אלה גדולי הדור, וטען אולי הם אשמים שראשם היה בשמים ולא הדריכו אותו בכלל הדור, ופנייתו אל הארץ, הכוונה לאותם אנשים שפלים שהיה בחברתם, ושוב נענה, אינך יכול את האחריות למעשיך עלינו אף אם שגינו, ואז פנה אל השמש והירח, הכוונה, אל המשפיעים על החברה כמו השמש והירח, אולי אני קיבלתי את ההשפעה הרעה מהם, ושוב נענה אינך יכול להתחמק מאחריותך לחטאיך. ובניסיון אחרון רצה לומר שאולי נולד במזל כזה הגורם לו לחטוא ושוב נענה, עד שנבקש עליך נבקש על עצמנו.

וכשהוא הבין שאת כשלונותיו אינו יכול להטיל על אחרים, אז באמת החל לקבל על עצמו את האחריות, וזכה לעשות תשובה בדרגה נפלאה, עד כדי כך שרבי התרגש ובכה ואמר: יש קונה עולמו בשעה אחת ויש קונה עולמו בכמה שנים, הוסיף ובכה ואמר: לא דיין לבעלי תשובה שמקבלים אותם אלא קוראים אותם רבי. והנה צריך להבין, למה באמת זכה לתואר שלא הולם אותו, להיקרא רבי, הרי כל חייו היו ריקים מתוכן רוחני? אלא, בהכרח שהוא היה רבי גדול לכל החוטאים, להורות להם שאינם יכולים להטיל אחריות למעשיהם על שום סיבה, אלא הכל תלוי בהם, כמו שהוא הגיע למסקנה: "אין הדבר תלוי ב"י" ונטל את האחריות על עצמו ושב בתשובה בדרגה גבוהה.

גם אנו חייבים לזכור; יתכן שחלילה יהיו בחודש אלול הרבה ניסיונות להפריע את ה ואת ההכנות לימי הדין, אבל הכל תלוי רק ב"י"!!! באדם עצמו ולא באף סיבה חיצונית!

תאריך הבחירות – ומשמעותם של התאריכים י"ז עד כ"ד אלול

התאריכים י"ז אלול בו נקבע הבחירות, וכ"ד אלול הם תאריכים חשובים ומשמעותיים מאוד, כמה דברים בעלי משמעות היסטורית חשובה, לעולם כולו ולישראל בפרט, אירעו בהם, בריאת העולם הייתה בכ"ה אלול, לפני כן היו שמונה ימים של הכנה לבריאת העולם, וכלשון המדרש שהקב"ה היה בורא עולמות ומחריבן, וזה התחיל ב"יז אלול עד כ"ד אלול. המרגלים - שחטאם גרם את חורבנות בית מקדש והגלות, שבו מהליכתם בתשעה באב, ומתו ב"יז אלול, ויום זה אף נקבע לתענית צדיקים כמבואר בשו"ע אורח חיים תק"פ. (והכף החיים תקפ"א סעיף כ"א כותב שעל פי הסוד יש לקרוא בימים אלו פסוקים מסוימים, ראה שם).

והנה באחרית הימים תהיה מלחמת גוג ומגוג, והחפץ חיים אמר (כך הביא רבי אליהו לאפיאן בשמו) שיהיו שלושה שלבים למלחמה זו, אחת, היא מלחמת העולם הראשונה, והיא התחילה בט' באב, שהוא יום שיבת המרגלים שבעון זה בא החורבן, ובעקבותיה באו הצהרת בלפור והמנדט. שהם צעדים חשובים במהלך אחרית הימים, והשניה - מלחמת העולם השנייה, שהתחילה ב"יז אלול יום מיתת המרגלים, ונסתיימה בכניעת יפן בכ"ד אלול, תאריך זה מבליט את משמעות המלחמה, שאכן שינתה את ההיסטוריה העולמית לגמרי, ובמיוחד במה שגרמה את שיבת עם ישראל לארצו, גם הסכם אוסלו האומלל נחתם בכ"ד אלול וגרם להחלשתה של מפלגת מפא"י [המערך, העבודה] וקירב את דחייתה מהנהגת הציבור. ובפרט שב"יז אלול בשנה זו יהיה בדיק שמונים שנה מאז פריצת מלחמת העולם השנייה, ושמונים שנה הם שני דורות (על פי המבואר בתהילים צה' י' "אַרְבָּעִים שָׁנָה, אֶקוּט בְּדוֹר" הרי שדור הוא ארבעים שנה), יש כאן שני דורות – שתי תקופות, ובמדרשי חז"ל יש ששני דורות מורדים ודור שלישי חוזר בתשובה, לכן העובדה שהבחירות הבאות תהיינה ב"יז אלול ראה יש לתאריכים אלו משמעות היסטורית חשובה. יש לשים לב לכך שבבחירות האלו היו השמחות וגילווי שנאה נגד

הכנה לאלול תשע"ט. עלון 38 – תשע"ט

בגלגול כדי שיוכל לתקן את מה שעיוות בגלגול הקודם שלו, והעניות היא התיקון שלו.

כאמור מצוות הצדקה היא גם לטובת העני שעומד בניסיון העוני, ועוד ניסיון, לקבל צדקה מבני אדם, וגם זוכה להרבה דברים כעני כאמור (נדרים פ"א א'): "היזהרו בבני עניים שמהם תצא תורה". עוד כתוב: "ה' עומד לימין אביון", והוא בטבעו יותר נכנע ככתוב (משלי יח כג): "תְּתוֹנְנִים יִדְבֵּר רֵשׁ וְעֲשִׂיר יַעֲנֶה עֲזוֹת". (משלי ג לד)... וְכַעֲנִים, יִתֵּן-זֶן" ועוד.

לעשיר, ניתנה הזדמנות לדאוג לעניים על ידי מצות צדקה. וגם לדאוג לעולם, לדוגמה; לעשות מפעלים שיפרנסו אנשים כדי שלא יבואו לידי עניות, שזו היא הצדקה המעולה. וכאן הניסיון שלו: אם עיקר המפעל הוא להרוויח לעצמו, או עיקר מחשבתו על זולתו.

גם בעת הנתינה של הצדקה הוא נבחן, אם נתן לשם מצווה, וכן מתוך דאגה לעני או מתוך בושה ורצון לקבל כבוד. וככל שמרבה לתת, המעשה משפיע על אישיותו. הרמב"ם בפירוש המשניות (אבות ב') ביאר את דברי המשנה: "והכל לפי רוב המעשה" שעדיף לתת עשרה פעמים מאה שקל לצדקה, מאשר אלף שקל בפעם אחת. כי כל פעולת נתינת הצדקה מוסיפה שלמות לנפש האדם.

לסיכום: הכתוב "לֹא תֵאֱמֹן אֶת-לִבְּךָ" בא לומר לא רק שזה אסור אם הוא מונע את הנתינה, אלא גם כאשר אדם נותן צדקה, הוא צריך שיתן אותה בלב חפץ ובשמחה ככתוב (דברים ט"ו י'): "תִּתֵּן תִּתֵּן לוֹ, וְלֹא-יִרְעַל לִבְּךָ בְּתִתְּךָ לוֹ: כִּי בְּזָלַל הַדָּבָר הַזֶּה. יִבְרַךְ ה' אֱלֹהֶיךָ, בְּכֹל-מַעֲשֶׂיךָ, וּבְכֹל מַשְׁלֹחַ יָדְךָ.", כך מעשה הצדקה יהיה שלם, וגם יותר יבנה את שלמותו של הנותן.

הרמב"ם שלימד את הכלל שאדם צריך לנהוג בדרך הממוצעת גם לימוד: שאם אדם בטבעו קמץ, ילך למידה קיצונית ויהיה נדיב בנטייה לקיצוניות, וזה ישפיע על טבעו להיות נדיב כראוי.

מצוות הצדקה השלמה, היא לתת לעני כדי מחסורו, בדרך כלל קשה לאדם לתת סכום כזה, ולכן כל קהילה חייבת להקים קופה של צדקה המשותפת לכולם וממנה מפרנסים את העניים. עני המחזור על הפתחים צריכים לתת לו דבר כדי שלא יצא מבויש, ואין חיוב לאדם אחד, לתת לו, את כל אשר יחסר לו.

אם אין עניים במקום, בכל זאת חייבים במצוות צדקה, עושים גבאי או קופה לצורך איסוף כסף הצדקה, ושולחים אותה למקום ששם ישנם עניים.

באושא התקינו: המבזבז לא יבזבז יותר מחומש הרכוש שלו, ולאחר מכן, מחומש הרווחים לצדקה, דבר זה מלמד, עד כמה הצדקה היתה חלק מחיי היום יום בעם ישראל, עד שהיה צורך בתקנה מגבילה, בעוד שבעמים אחרים היה צורך לכופף ולפחות לשכנע לתת לצדקה. לכן אמרו חז"ל ב"ב ח' (משלי יד לד): "צִדְקָה תִּרְוֹמָם גֵּוִי" אלו ישראל, "וְיִוָּסֵד לְאֵבִים זִפְאֵת"! משום שנתנית הצדקה של הנוכרים הייתה לתועלת עצמם. [במיוחד הנוהג שהיה בעבר אצל הכומרים, קניית המחילה בכסף לטובת הצדקה הקשורה לכנסיה! שהיה מחיר כמה עלה כפרה לכל סוג עוון, והיה זה פרצה שמביאה לחטוא כי לדעתם, בכסף יכלו לכפר על מעשיהם. וכמו שפירש הרמב"ן את האיסור לֹא תֵבִיא אֶתֶּן זִנְיָהּ וּמוֹזִיר כָּלֵב בֵּית ה' אֱלֹהֶיךָ (דברים כג יט), שהיו החוטאים רוצים להשקיט את ייסורי המצפון שלהם, בהקדשה למקדש את האתנן, או את מחיר הכלב שהזיק. ומכרו אותו כדי שהתמורה תינתן למקדש.

לידו כי יש לו רצון לסחוב עמו למצולות את מי שיכול. וכמו הצורך הנאצי ימ"ש כאשר ראה את סופו הוא נתן פקודה (שלא בוצעה) להרוס את גרמניה, ולהרוג גרמנים על ידי מילוי מים לתוך המקלטים! כמו כן הציבור שאינו שומר תורה ומצוות הוא טובע בים של חושך ומנסה להטביע איתו אחרים.

הרש"ר הירש ביאר שישנה סיבה נוספת לשנאה, שהיא עוד יותר מסתם קנאה, כי הדוגמה הטובה של היהודי כאילו היא מחאה לנוכרי שאינו כמו היהודי, והרי זה כאילו היהודי מכה על קדקודו. הרב אורי זוהר כתב בספרו על עצמו שכשהוא היה חילוני הוא היה משוכנע שהוא אינו שונא חרדים כי מה אכפת לו מהם. אבל כשהוא החל להתעניין ביהדות הוא גילה כי גם הוא שונא אותם, והסביר זאת על תכונת האדם לשנוא את הזר, ואכן את המילה אכזר ביאר הגה"צ רבי שלמה וולבה, אב - זר, מלשון זרות, בשפות אחרות מבטאים את הפירוש של "אהבה לדבר" במילת "שווה ליי", הדבר שהיהודי החרדי זר לחילוני באורחות חייו, ודווקא משום שהוא גם דומה לחילוני בהרבה דברים, הזרות הזו מכעיסה אותו יותר מאשר זר רחוק כמו הערבי למשל, שמנהגיו השונים לא מפריעים לו כמו היהודי החרד השונה, בגלל הריחוק שבינו לערבים. אולם חז"ל ירדו יותר לעומק לפשר השנאה שהיא הקנאה.

לכאורה די לנו בידיעה זאת, שאנו שנואים כי אנו טובים ומקנאים בנו, ונוסיף את האמרה האנגלית: אין אדם בועט בכלב מת. אם מישהו מציק לך סימן שיש בך משהו, שמראה לו שאתה יותר ממנו. אולם אין להסתפק בזה, אלא עלינו לנסות לתקן את עצמנו, וגם לדאוג לקרב את אחינו, הרי אנו ערבים להם, וגם לאלו ששונאים אותנו, וככתוב (משלי כה כא, כב): "אם-רָעַב שֵׁנָאָה, הֶאֱכִלְהוּ לֶחֶם; וְאם-צָמָא, הִשְׁקִיְהוּ מַיִם. כִּי גִזְזִים--אֶתָּה, זֹחֶתָ עַל-רֵאשׁוֹ; וְה' יִשְׁלַם-לָךְ", חז"ל דרשו את המילים "ישלם לך" כאילו כתוב ישלים אותו לך. היינו אל תתנשא עליו אלא דאג לו, ואז השנאה הנובעת מקנאה תתבטל. כי אין אנו מתנשאים עליהם אלא הם יקרים לנו כי הם נקראים בנים למקום, ואפילו מי שסובר שרק כאשר עושים רצונו של מקום נקראים בנים, הרי וודאי שמצווה גדולה להפוך אדם להיות בבחינת בן למקום.

יתכן עוד סיבה מדוע זה קרה בעפולה, כדי לפרסם את המקום, כדי שבני תורה יעברו לגור שם, וככתוב (שיר השירים ז יב) "...וַיֵּצֵא הַשָּׂדֶה זְלִיָּה בִּכְפָרִים". וכן כתוב (ישעיה ב ג): "...כִּי מִצִּיּוֹן תֵּצֵא תוֹרָה וְדָבָר יְהוָה מִירוּשָׁלַם" התורה צריכה להתפשט בכל הארץ, וזה בכלל מה שאמרו רז"ל "עתידה ירושלים שתתפשט בכל ארץ ישראל".

מספרו של רבנו (ספר החינוך לדורנו טעמי המצוות) פרשת ראה מצווה תע"ח. תע"ט. שלא נמנע מלהחיות את העני. מצווה להחיות את העניים [מצוות צדקה].
כִּי-יְהִיֶּה בְּךָ אֲבִיּוֹן לֹא תֵאֱמֹן אֶת-לִבְּךָ, וְלֹא תִקְפֹּץ אֶת-יָדְךָ, מִצְדִּיקָהּ, הָאֲבִיּוֹן (דברים ט"ו ז).

איסור ההימנעות מהצדקה הוא כולל שני דברים; האחד הקמצנות, שבלב והשני עצם אי הנתינה כי מצוות הצדקה מטרתה כפולה לחנך את האדם לרחם על הזלזל. מטרה שנייה לדאוג לעניים. כבר שאלו הרומאים: "אם הקב"ה אוהב עניים למה הוא לא מפרנס אותם?" חכמי ישראל פירשו, שזה כדי לזכות אותנו במצווה לתת לעני.

עוד ביארו בזה, שזה לטובת העולם, כי עניים מוכנים לעבוד בעבודות לא מכובדות ובכך נבנה העולם. עוד פן נוסף שהמקובלים ביארו למה יש עניים? משום שלכל אדם ניתנו ניסיונות כדי להתמודד עמן ובכך הוא נשלם, יש מי שצריך להתמודד בניסיון העושר ויש מי שצריך להתמודד בניסיון העוני. במיוחד לפי הידוע, שהרבה פעמים אדם חוזר

והנה גם בנושא הבחירות קיימת המצווה לשמוע בקול גדולי הדור! ולדעת החזון איש אפילו אם הנציג של שומרי התורה אין לו סיכוי חייבים לבחור בו כי יש קידוש ה' בכל אחד שנעיד שהוא שייך לקהל ה'. עד כדי כך החשיב זאת החזון איש שבזמן שלפני המדינה יכול היה להצביע רק מי ששילם את המיסים לקהילה. אמר החזון איש למי שלא היה לו לשלם, תמכור את התפילין כדי להצביע, ותפילין תשאיל מאחרים.

וכשיש בחירות צריך להיזהר במיוחד ממחלוקת, כי בקלות אדם יכול לחשוב שכונתו לשם שמים, והיריב הוא מסוכן, כמו שביאר בהקדמת הספר 'העמק דבר' שבית שני שחרב בגלל שנאת חנם, היה זה מחמת שכל אחד היה בטוח בצדקתו, ודן את השני כאפיקורס שמצווה לרודפו, וכך נכשלו בלשון הרע והוצאת דיבה, והכבוד הוציאם מן העולם, דבר שמצוי מאד בעת בחירות שאחד משמיץ את השני מתוך בטחון שהוא הצודק.

ידוע מה שכתב הרמב"ם לבנו: "אל תשקצו את נפשותיכם במחלוקת, המכלה הגוף הנפש והממון ומה נשאר עוד. ראיתי לבנים השחירו, ופחות [מלשון מושלים] נפחתו, ומשפחות נספחו, ושרים הורדו מגדולתם, ועיירות גדולות נתערערו, וקייבוצים נפרדו, ואנשי אמונה אבדו, ונכבדים נקלו ונתבזו בסיבת המחלוקת. נביאים ניבאו וחכמים חכמו ופילוסופים חיפשו, ויוסיפו לספר רעת המחלוקת ולא הגיעו לתכליתה. לכן שנאו אותה ונוסו מפניה, והתרחקו מכל אוהביה וגואליה ורעיה. וגם אל שאר בשרכם אוהב מדנים התנכרו ורחקו קרבתם פן תיטפו בכל חטאתם".

ועל מה שאירע בבית שני נאמר (גיטין נ"ז) שעל קמצא ובר קמצא נחרבה ירושלים; שהיה אדם בשם קמצא והשני בר קמצא, והיה אדם שהיה אוהב לקמצא ושונא לבר קמצא, אותו אדם עשה סעודה והזמין אורחים, והשליח המזמין טעה והזמין את בר קמצא במקום קמצא, ובעל הסעודה גירש אותו בביזיון רב, וכיוון שהחכמים שהיו שם שתקו הוא המציא דיבה על עם ישראל כולו וגרם לחורבן! ולפי המהר"ל, אין הכוונה לאנשים, שהרי קמצא לא היה בעסק, כי בטעות הוזמן בר קמצא ולא הוא, אלא קמצא - הייתה המפלגה של בעל המשתה [המילה קמצא לפי המהר"ל שורשה הוא הכתוב "ותעש הארץ לקמצים" =התקבצות - התארגנות] קבוצות ומפלגות. והיו קמצא ובר קמצא מפלגות יריבות, ומכח המפלגה של קמצא, יכול היה בעל הסעודה להעליב את בר קמצא שהיה חבר במפלגה היריבה, הרי שהמפלגות מסוכנות, והיא זו שגרמה לחורבן הבית. יתן ה' שנצל מכל מחלוקת ומכל רע.

**המכון להסרת מכשול איסור תולעים לזיכוי הרבים!
ניתן להזמין הרצאות מהרב שליט"א בעניין תולעים
ודרכי הטיפול בהם 054-841-6169**

לעילוי נשמת מיישה בן תמרָה ויצחק ת.נ.צ.ב.ה.

תרומות והקדשות: 058-325-8278, 052-718-9446
ספרי רבנו על המדף:

(1 פתחי תשובה, 2 חזון תשובה, 3 פתח לדופקים בתשובה

להשיג את הספרים בחנות "יש כיסוי" [סריגת שוורץ],

מלכי ישראל 1, ירושלים טל' 02-538-3955

להערות והארות, ולקבלת העלון במייל ולפלאפונים מושגחים ולתגובות: אש"ל – איגוד שומעי לקחו של

רבינו: eeguds@gmail.com

[מי שמכיר את ההיסטוריה, יכול לשער שהתקנה באושא, הייתה גם נגד כת האיסיים והנוצרים שבתחילת הנצרות היו יהודים, שהם חייבו את כל מי שהצטרף לקהילתם לפזר את כל רכושו, והתקנה לימדה שדרכם זאת אינה רצויה לפני הבורא].

פרשת שופטים: מצווה תצ"ה. תצ"ו. לשמוע בקול בית דין הגדול של ישראל שיעמדו להם בכל זמן. לא להמרות את פיהם.

וְעִשִׂיתָ, עַל-כִּי הִדְבֵּר אֱשֶׁר יִגִּידוּ לָךְ... וְשָׁמַרְתָּ לְעִשְׂוֹתַי, כְּכֹל אֲשֶׁר יִרְוּךָ... לֹא תִסּוּר, מִן-הַדְבָר אֲשֶׁר-יִגִּידוּ לָךְ--יְמִין וְשִׁמְאֵל. (דברים י"ז י-י"א).

בית הדין הגדול העיקרי של עם ישראל, הוא הסנהדרין שישבו בלשכת הגזית, שהם ההוראה לישראל, והחולק על הוראתם, הוא נחשב לזקן ממרא אם הוא מורה לעשות נגד מה שהם פסקו. אבל החינוך למד; שבכלל המצווה הוא, לשמוע לכל בית הגדול שבדור, כי כך ימנע לעשות את התורה חלילה כמה תורות. וזה יסוד למה אמוראים אינם יכולים לחלוק על המשנה. וכן הראשונים לא יכולים לחלוק על הגמרא, כיוון שהמשנה וכן הגמרא סוכמו כל נושא בתקופתו; המשנה על ידי רבי וחבריו, והגמרא על ידי רב אשי ורבינא ויתר חכמי הדור, ולכן זה נחשב כפסק הלכה לדורות כמו פסק הסנהדרין הגדולה.

בספר החינוך, ישנו חידוש חשוב בעניין החיוב לשמוע לבית הדין הגדול גם כשהם אומרים על ימין שהוא שמאל, ועל שמאל שהוא ימין! ולדעתו, גם במקרה ויודע שטעו צריך ללכת אחריהם ונראה, שזה רק להחמיר ולא להקל, ולהורות לאחרים אסור אפילו להחמיר.

ואלו דברי החינוך: "לפי שדעות בני אדם חלוקים זה מזה, לא ישתוו לעולם הרבה דעות בדברים, וידע אדון הכל ברוך הוא, שאילו תהיה כוונת כתובי התורה מסורה ביד כל אחד מבני אדם, איש איש כפי שכלו, יפרש כל אחד מהם את דברי התורה כפי סברתו, ותרבה המחלוקת בישראל במשמעות המצוות, ותעשה התורה כמה תורות... על כן אלוקינו שהוא אדון כל החכמות, השלים תורתנו עם המצווה הזאת, שציוונו להתנהג בה על פי הפירוש האמתי המקובל לחכמינו הקדמונים עליהם השלום.

ובכל דור ודור גם כן, שנשמע אל החכמים הנמצאים שקיבלו דבריהם, ושתו מים מספריהם, ויגעו כמה יגיעות בימים ובלילות להבין עומק דבריהם ופליאות דעותיהם, ועם ההסכמה הזאת נכוון אל דרך האמת בדיעת התורה.

וזולת זה אם נתפתה אחר מחשבותינו ועניות דעתנו – לא נצלח לכל. ועל דרך האמת והשבח הגדול בזאת המצווה אמרו ז"ל: לא תסור מכל אשר יורוך ימין ושמאל" – אפילו יאמרו לך על ימין שהוא שמאל לא תסור ממצוותם, כלומר, שאפילו יהיו הם טועים בדבר אחד מן הדברים, אין ראוי לנו לחלוק עליהם, אבל נעשה כטעותם.

וטוב לסבול טעות אחת ויהיו הכל מסורים תחת דעתם הטוב תמיד, ולא שיעשה כל אחד כדעתו, שבוז יהיה חורבן הדת וחילוק לב העם והפסד האומה לגמרי, ומפני עניינים אלה נמסרה כוונת התורה אל חכמי ישראל. ונצטוו גם כן שיהיו לעולם הכת המועטה מן החכמים כפופה לכת המרובים מן השורש הזה... (ראה שם ביאורו למאמר (בי"מ נ"ט ב') נצחוני בני! היינו, שלמרות שהאמת היא כרבי אליעזר, אבל כיוון שצריך ללכת אחר הרוב גם נגד האמת, וזו היא הכוונה במה שאמר "ניצחוני בני"! שהאמת היא כרבי אליעזר והיא נוצחה בכח הרוב.